

**PECULIARITIES OF THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL STATUS OF PUBLIC AUTHORITIES
UNDER THE LEGAL REGIME OF THE STATE OF EMERGENCY**

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДІЇ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ**

Volodymyr Tsytsiura¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-562-4-23>

Abstract. The issues of peculiarities of the administrative and legal status of public authorities under special legal regimes, in particular, the state of emergency, play an important role and are relevant today, since the efficiency and regulation of this issue at the legislative level determine the efficiency of the State's response to emergencies and the measures taken by public authorities to eliminate (overcome) their consequences, as well as to ensure the vital activity of the population under the legal regime of the state of emergency.

The article examines various scientific approaches to understanding the concepts of 'status', 'legal status', 'administrative and legal status', and also analyses the regulatory and legal framework for the activities of public authorities under the state of emergency. Particular attention is paid to the peculiarities of the administrative and legal status of public authorities in a state of emergency and the author draws attention to the expansion of their powers, analyses changes in the competence, rights, duties and procedure of their activities, as well as issues of interaction and coordination between different public authorities.

Based on the study, the author notes that the administrative and legal status of public authorities under the legal regime of a state of emergency is a set of their rights, duties, competence, procedure of activity and responsibility

¹ Colonel of Justice, Candidate of Legal Sciences, Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Head of the Department for the Development of Military Justice and Cooperation with Law Enforcement Bodies of the Main Department of Military Justice of the Ministry of Defense of Ukraine, Ukraine

which are determined by a special legal regime (state of emergency) temporarily introduced by the State in connection with emergencies which pose a threat to the constitutional order, security of citizens and functioning of State institutions.

The article establishes that administrative and legal status is derived from legal status, and also notes that under the legal regime of a state of emergency, public authorities are granted additional powers to eliminate the consequences of an emergency, a special regime of their activities is established, and liability for non-performance (improper performance) of their powers by their officials is increased.

The relevance of the study of this issue is also due to the practical aspect, since under the legal regime of martial law and protracted armed conflict, it is possible to study the issues related to the peculiarities of the administrative and legal status of public authorities and the expediency of delegating certain powers to the military command to implement the measures of the legal regime of martial law, as well as the problems of their practical implementation.

In further research, it is proposed to focus special attention on the study of the administrative and legal status of certain public authorities and their place and role in the implementation and enforcement of measures to ensure the legal regime of the state of emergency, which will help to regulate these issues at the legislative level if necessary.

1. Вступ

Сучасний світ характеризується зростанням кількості та складності надзвичайних ситуацій різного характеру – від природних катастроф до техногенних катастроф до соціально-політичних криз та збройних конфліктів. Ефективне реагування держави на такі загрози вимагає особливої організації діяльності державних органів влади, здатності їх до швидкого прийняття рішень та консолідації зусиль усіх гілок влади та рівні управління.

Ведення надзвичайного стану є крайнім заходом держави, що передбачає тимчасове обмеження прав і свобод громадян. Ці зміни спрямовані на забезпечення оперативного управління, координації дій та концентрації необхідних ресурсів для подолання кризової ситуації та мінімізації її наслідків.

Адміністративно-правовий статус державних органів влади в умовах надзвичайного стану характеризується розширенням їх повноважень, встановленням особливого режиму їх діяльності, можливістю тимчасового обмеження прав і свобод громадян, а також підвищеною відповідальністю за прийняті рішення та вчинені дії. Розуміння сутності та особливостей цього статусу є ключовим для забезпечення законності, ефективності та пропорційності дій держави в умовах кризових ситуацій, в зв'язку із чим питання дослідження особливостей адміністративно-правового статусу державних органів влади в умовах дії правового режиму надзвичайного стану на сьогодні є надзвичайно актуальною темою.

Для дослідження питання особливостей адміністративно-правового статусу державних органів влади в умовах правового режиму надзвичайного стану були використані розробки та здобутки вітчизняних правників. Проблемні питання поняття «правового статусу» знаходять своє відображення у працях О. Мещерякова [2], В. Шемшученка [3], Н. Гудима [4], П. Рабіновича [5], О. Скакун [6]. Колектив науковців, зокрема В. Авер'янова [9], О. Бандурка [10], Т. Коломієць [11], О. Бригінець [12] опрацьовували питання адміністративно-правового статусу юридичної особи та органів виконавчої влади. Окремі питання адміністративного правового статусу державних органів влади в умовах надзвичайного стану закріплені в спеціальному законодавстві, яке регулює питання правового режиму надзвичайного стану [13].

Дослідження практичних аспектів щодо особливостей адміністративно-правового статусу державних органів влади в умовах надзвичайного стану постійно триваючого правового режиму воєнного стану на сучасному етапі не здійснювалось. В існуючій науковій літературі дослідження спеціально присвячені цьому напрямку містяться в обмежній кількості, а зазначена тематика набула актуальності в наукових колах тільки після вторгнення рф до України. Тож своєчасне висвітлення викладених нижче питань є потребою сучасного стану справ в державі та нагальною необхідністю.

Під час вивчення даного дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких здійснюється аналіз адміністративно-правового статусу державних органів виходячи із її складових елементів; метод синтезу – для формування узагальнень та

висновків по темі дослідження; метод індукції – для визначення конкретних висновків виходячи із вивчення загальних положень стосовно об'єкту дослідження. Крім цього в процесі дослідження використовується метод порівняння з метою зіставлення адміністративно-правового статусу різних державних органів влади в умовах надзвичайного стану із їх статусом в звичайних умовах. При розгляді адміністративно-правового статусу державних органів влади як складової системи, виявлення взаємозв'язків між її елементами та їх функціонального призначення в умовах надзвичайного стану було використано системно-структурний метод. Спеціально-юридичний метод був використаний при аналізі нормативно-правової бази, що регулює питання правового режиму надзвичайного стану в Україні.

Мета полягає у комплексному дослідженні поняття адміністративно-правового статусу державних органів влади в умовах надзвичайного стану, визначення їх особливостей, а також розкритті змін, які відбуваються в правовому статусі державних органів в цей період.

Результати дослідження можуть сприяти удосконаленню правового регулювання діяльності державних органів влади в умовах надзвичайного стану та підвищенню ефективності державного управління в кризових умовах.

2. Наукові підходи до понять «правий статус» та його роль і місце в правовій системі держави

У загальному розумінні термін «статус» означає становище, стан чого-небудь або права та обов'язки, що закріплені законом, які визначають становище в певній системі відносин, структурі або ієрархії [1, с. 711]. Крім цього зазначений термін є багатозначним під яким розуміють сукупність стабільних значень параметрів об'єкта чи суб'єкта [2, с. 609].

Залежно від контексту поняття «статус» може мати різні відтінки. Правовий статус Ю. Шемшученко тлумачить, як сукупність прав, свобод, обов'язків та законних інтересів фізичних чи юридичних осіб, що визначають її правовий стан [3, с. 400].

Н. Гудима розглядає правовий статус як права, обов'язки та повноваження окремих державних органів, або посадових осіб, що закріплені в законодавстві [4, с. 82].

П. Рабінович розглядає зміст правового статусу через сукупність прав і обов'язків особи [5, с. 74]. На думку О. Скакун під правовий статус – це визначена законодавством система прав, обов'язків та законних інтересів суб'єкта права [6, с. 551].

А. Панчишин правовий статус розглядає як універсальну категорію, яка має стабільну структуру, що встановлює принципи взаємодії суб'єктів суспільних відносин між собою, а також їх місце в системі правовідносин шляхом визначення їх прав, обов'язків та гарантій [7, с. 95].

З урахуванням вищезазначеного, правовий статус є важливим елементом правової системи, оскільки він визначає можливості та межі поведінки суб'єктів права, а також їх взаємодію із державою та іншими учасниками правових відносин. Він є комплексним юридичним інститутом, який характеризує положення суб'єкта у системі правовідносин, закріплений у нормативно-правових актах, а також охоплює сукупність прав, свобод, обов'язків, гарантій їх реалізації та відповідальність, яка забезпечує баланс між правомірною поведінкою суб'єкта та його юридичними обов'язками.

3. Адміністративно-правовий статус державних органів влади та їх особливості функціонування в умовах правового режиму надзвичайного стану

Адміністративно-правовий статус є однією з основних категорій в зв'язку з тим, що він є одним із показників по яким робляться висновки про рівень правової зрілості держави та суспільства.

В науковій літературі адміністративно-правовий статус юридичної особи розглядають як сукупність прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, що визначені в нормативних актах [8, с. 90], [9, с. 69].

О. Бандурка розглядає правовий статус органу влади через сукупність його повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує виконання покладених на нього завдань [10, с. 23].

Т. Коломосьць адміністративно-правовий статус юридичної особи розглядає через сукупність суб'єктивних прав та об'єктивних обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за певним органом влади [11, с. 64].

Основними компонентами адміністративно-правового статусу органу державної влади є: 1) цільовий (принципи, цілі, завдання та

функції державного органу); 2) структурно-організаційний (регулювання порядку створення, реорганізації, ліквідації, процедури діяльності); 3) компетенційний (сукупність владних повноважень, що включають права та обов'язки, які пов'язані із здійсненням влади та підвідомчості, правового закріплення об'єктів, предметів на які поширюються владні повноваження [12, с. 172].

З урахуванням вищезазначеного можна прийти до висновку, що адміністративно-правовий статус органу державної влади – це різновид правового статусу, що встановлюється законодавством, який складається із сукупності юридично закріплених елементів, що визначають його місце, роль, компетенцію (права, обов'язки, гарантії, повноваження), структуру, порядок діяльності та відповідальність у системі державного адміністрування та конкретних адміністративних відносин.

Основними елементами адміністративно-правового статусу державного органу влади є:

- цілі та завдання, що визначаються законодавством, які відображають його призначення в системі державного управління;
- функції, тобто основні напрямки діяльності органу державної влади, через які реалізуються його цілі та завдання;
- компетенція, тобто сукупність закріплених прав та обов'язків (повноважень) органу щодо прийняття рішень та вчинення юридично значущих дій у межах сфери діяльності;
- структура, тобто його внутрішня організація органу, включаючи його підрозділи, посади та порядок їх взаємодії;
- порядок діяльності, тобто встановлені законодавством та внутрішніми регламентами процедури прийняття рішень, здійснення контролю за їх реалізацією;
- відповідальність, тобто обов'язок нести юридичну відповідальність за неналежне виконання своїх функцій та повноважень;
- гарантії діяльності, тобто правові, організаційні, матеріально-технічні засоби, що забезпечують ефективне виконання органом державної влади своїх завдань та функцій.

В свою чергу надзвичайний стан є одним із видів особливого правового режиму визначених в Конституції України.

Правовий режим надзвичайного стану врегульований Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» [13] та указом

Президента України про введення надзвичайного стану на окремих територіях.

В Україні було декілька випадків введення правового режиму надзвичайного стану. Зокрема, на території АР Крим у 2005 році внаслідок поширення пташиного грипу був запроваджений зазначений режим у зв'язку із неможливістю стабілізації обстановки вжитими заходами [14]. Також в зв'язку із визнанням незалежності самопроголошених «ЛНР» і «ДНР» та введення на їх територію військових формувань збройних сил РФ указом Президента України від 23.02.2022 № 63/2022 було введено правовий режим надзвичайного в окремих регіонах України [15], але він фактично не був реалізований тому що вже наступного дня почалася активні бойові дії і на всій території України був введений правовий режим воєнного стану, який триває і донині.

Суб'єктами безпосереднього забезпечення надзвичайного стану, що уповноважені забезпечувати не тільки умови надзвичайного стану в цілому, але також забезпечувати процес реалізації заходів цього правового режиму, передбачені Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» [13], при чому державним органам влади зазначена діяльність складає частину їх основних функцій та завдань.

Основні аспекти адміністративно-правового статусу державних органів влади в умовах правового режиму надзвичайного стану полягають в наступному:

1) Державні органи влади не втрачають своїх основних повноважень, а продовжують їх здійснювати з урахуванням обмежень встановлених в указі Президента України про введення надзвичайного стану. Зазначені обмеження повинні бути чіткими та необхідними для подолання загрози, що стала підставою для введення надзвичайного стану;

2) Розширення повноважень окремим державним органам влади, в тому числі військовому командуванню, що необхідно для відвернення загрози та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, підтримання громадського порядку, а також забезпечення нормального функціонування національної економіки та об'єктів критичної інфраструктури. Зазначені додаткові повноваження мають бути чітко визначені в указі Президента України та застосовуватися виключно в межах території на якій введено надзвичайний стан

(ст. 13) [13]. При цьому діяльність органів державної влади наділених додатковими повноваженнями підлягає контролю з боку вищих органів державної влади, органів прокуратури та суду;

3) Координація дій діяльності всіх органів державної влади в умовах надзвичайного стану покладається на Кабінет Міністрів України, а в питаннях національної безпеки на Раду національної безпеки і оборони України (ст. 14) [13];

4) Для координації дій державних органів влади на місцях можуть створюватися спеціальні органи – оперативні штаби на чолі з комендантами територій (ст. 14) [13];

5) В умовах надзвичайного стану допускається тимчасове обмеження конституційних прав і свобод людини, перелік яких чітко визначається в Указі Президента України. При цьому ці обмеження повинні бути пропорційними і необхідними для подолання загрози. Конкретні види заходів забезпечення правового режиму надзвичайного стану визначені в розділі IV Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» [13];

6) Повноваження надані державним органам влади в умовах надзвичайного стану мають обмежений термін дії – на період дії правового режиму надзвичайного стану;

7) Особливий режим роботи державних органів влади, тобто можлива зміна їх підпорядкованості, запровадження цілодобового чергування, спрощення процедури закупівель товарів та послуг тощо;

8) Відповідальність державних органів влади у порядку встановленому законодавством за неправомірні дії або бездіяльність їх посадових осіб (ст. 29-30) [13];

9) Дії нормативно-правових актів в умовах надзвичайного стану органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, які стосуються прав і свобод громадян, що обмежуються у зв'язку з введенням надзвичайного стану тимчасово не застосовуються (ст. 15) [13].

Таким чином адміністративно-правовий статус державних органів в умовах надзвичайного стану характеризується розширенням повноважень, встановленням особливого режиму роботи, можливістю тимчасового обмеження прав і свобод громадян, але при цьому зберігаються принципи підзвітності, контролю за їхньою діяльністю, а також

відповідальність згідно законодавства за неправомірні дії або бездіяльність їх посадових осіб.

Діяльність державних органів влади в умовах надзвичайного стану має здійснюватися відповідно до вимог Конституції України та законів України з обов'язковим дотриманням прав і свобод людини, за винятком тих обмежень, які прямо передбачені указом Президента України та має певні особливості.

Зокрема, Президент України своїм указом вводить надзвичайний стан, який підлягає затвердженню Парламентом, визначає межі території, строк дії та конкретні заходи надзвичайного стану. Крім цього, він визначає обмеження прав і свобод громадян в умовах дії правового режиму надзвичайного стану та може продовжувати строк його дії (ст. 5-6) [13]. У випадках надзвичайних ситуацій державного рівня може призначати керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Верховна рада України приймає рішення про продовження сесії або її роботи в пленарних засіданнях протягом усього періоду дії надзвичайного стану; затверджує указ Президента України про введення надзвичайного стану, може ініціювати перед Президентом України про його скасування (ст. 8); здійснює законодавче регулювання питань пов'язаних з надзвичайним станом. У разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України під час дії надзвичайного стану, її повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії новообраної Верховної ради України після скасування надзвичайного стану (ст. 12) [13].

Введення та скасування надзвичайного стану на території АР Крим може ініціювати Верховна рада АР Крим (ст. ст. 5, 8) [13].

Кабінет Міністрів України забезпечує здійснення заходів надзвичайного стану, в тому числі встановлення тимчасових обмежень прав і свобод громадян; здійснення фінансово-економічних заходів; координація діяльності всіх органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного та приватного права; прийняття оперативних рішень необхідних для регулювання ситуації, зокрема, щодо тимчасової зміни роботи юридичних осіб, встановлення особливого порядку розподілу продуктів харчування та товарів першої необхідності; ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та

забезпечення громадського порядку та безпеки. Також Кабінет Міністрів України подає Президенту України пропозицію про введення надзвичайного стану (ст. ст. 5, 8) [13].

Рада національної безпеки та оборони України є ключовим органом, який забезпечує стратегічне керівництво та координацію дій усіх гілок влади для ефективного реагування на надзвичайні ситуації, захисту громадян та національних інтересів держави. Її роль полягає у своєчасному виявленні загроз, прийнятті рішень та контролі за їх виконанням.

Функції та повноваження зазначеного органу в умовах надзвичайного стану визначені в Законі України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [16]. Також Рада національної безпеки і оборони України у випадках визначених законодавством подає Президенту України пропозицію про введення надзвичайного стану (ст. 5) [13].

Місцеві органи державної влади набувають особливого значення та є ключовою ланкою в системі реагування на надзвичайну ситуацію, оскільки саме вони перебувають на передовій реагування на надзвичайні ситуації та безпосередньо взаємодіють із населенням на відповідній території. Їх статус та повноваження зазнають змін, що спрямовано на забезпечення оперативного управління та координації зусиль із подолання наслідків надзвичайної ситуації. Їм можуть надаватися додаткові повноваження для забезпечення громадського порядку, організації евакуаційних заходів, забезпечення населення предметами першої необхідності, прийняття оперативних рішень спрямованих на подолання кризової ситуації.

Військове командування відіграє важливу роль в реалізації заходів правового режиму надзвичайного стану, оскільки під час дії зазначеного правового режиму наділяється додатковими повноваження порівняно з мирним часом, зокрема, має право з метою забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку разом з іншими органами влади впроваджувати введені в державі заходи правового режиму надзвичайного стану (ст. 10) [13]. Військове командування має право встановлювати різноманітні обмеження, такі, як комендантська година, перевірка документів, обмеження свободи пересування, а також залучати громадян за їх згодою до робіт необхідних для забезпечення подолання наслідків надзвичайної ситуації. Правовий статус цього органу

визначається законодавством України, зокрема, Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» та відповідним указом Президента України про введення правового режиму надзвичайного стану на окремій території.

Органами військового командування в умовах надзвичайного стану є: Військова служба правопорядку Збройних Сил України, Служба безпеки України, Головний орган військового управління Національної гвардії України (ст. 10) [13].

Судові органи в умовах надзвичайного стану продовжують виконувати свої функції зі здійснення правосуддя, проте їхня діяльність може зазнавати певних змін та особливостей щодо територіальної підсудності та зміни місця розташування суду, а також особливості судового провадження, які зумовлені необхідністю забезпечення безпеки, оперативності та ефективності розгляду судових справ в умовах надзвичайної ситуації (ст. 31) [13].

Указом Президента України про введення надзвичайного стану можуть створюватися оперативні штаби, до складу яких включаються представники силових структур, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на чолі з комендантами територій (ст. 14) [13]. Вони відіграють ключову роль у координації та управлінні силами та засобами, залученими до ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та забезпечення життєдіяльності населення.

Оперативні штаби можуть бути створені на загальнодержавному, регіональному, місцевому та об'єктову рівні.

Основними завданнями оперативних штабів є:

- підтримання правопорядку та безпеки на території де виникла надзвичайна ситуація (контроль за дотриманням спеціальних режимів; координація з правоохоронними органами для забезпечення громадського порядку, мародерству; забезпечення безпеки рятувальних робіт);
- інформаційне забезпечення про надзвичайну подію (взаємодія зі ЗМІ; оперативне інформування про розвиток надзвичайної ситуації та вжиті заходи з боку держави для її подолання);
- документування та звітність про хід ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- забезпечення життєдіяльності населення на території де запроваджено правовий режим надзвичайного стану (евакуація із небезпечних

зон; забезпечення громадян транспортом; облаштування пунктів тимчасового розміщення; забезпечення предметами першої необхідності; надання медичної допомоги; психологічна підтримка; тощо);

- оперативне управління та координація дій різних органів державної та місцевої влади (управління ресурсами; постановка завдань; збір та аналіз інформації);

- забезпечення безпеки громадян і майна на території де запроваджено правовий режим надзвичайного стану (охорона громадського порядку, протидія диверсійним проявам; боротьба зі злочинністю);

- координація дій та взаємодія з іншими державними органами та військовим командуванням.

4. Висновки

Адміністративно-правовий статус державних органів влади в умовах правового режиму надзвичайного стану являє собою сукупність їхніх прав, обов'язків, компетенції, порядку діяльності та відповідальності, які визначаються особливим правовим режимом (надзвичайним станом), що тимчасово вводиться державою у зв'язку із виникненням надзвичайних ситуацій, які становлять загрозу конституційному ладу, безпеці громадян та функціонуванню державних інституцій. Також потрібно зазначити, що адміністративно-правовий статус державних органів влади має низку специфічних рис, що визначаються саме особливостями правового режиму надзвичайного стану.

Особливостями адміністративно-правового статусу державних органів влади в умовах правового режиму надзвичайного стану є:

- тимчасовий характер їх статусу, який пов'язаний з тим, що він діє протягом періоду надзвичайного стану. Після скасування надзвичайного стану органи державної влади повертаються до звичайного режиму роботи та функціонування;

- розширення їх повноважень для ефективного реагування на надзвичайну ситуацію та забезпечення громадського порядку, безпеки, а також ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

- особливий порядок їх діяльності, включаючи оперативне прийняття рішень, спрощені процедури закупівлі товарів і послуг, цілодобове чергування, зміну підпорядкованості тощо;

– обмеження окремих прав і свобод громадян та підзвітність (підконтрольність) з боку судової системи, парламенту, вищих органів виконавчої влади;

– спеціальний характер та правовий режим їх діяльності, що визнається особливими умовами, в яких функціонують державні органи влади, а саме – правовим режимом надзвичайного стану, а їх діяльність регулюється спеціальним законом, що визначає права, обов'язки, порядок діяльності та відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх повноважень;

– взаємодія із військовим командуванням, що забезпечує ефективну координацію зусиль у сфері ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та гарантує забезпечення громадського порядку.

Проведення подальших досліджень щодо теми дослідження потрібно зосередити на вивченні особливостей функціонування органів виконавчої влади в частині, що стосується розширення їх повноважень, створення спеціальних органів управління та координація діяльності різних відомств (служб) в умовах надзвичайного стану, в тому числі дослідження та вивчення особливостей діяльності правоохоронних органів та військових формувань в цих умовах. Також потребує дослідження питання ролі та місця в умовах надзвичайного стану органів місцевого самоврядування та їх взаємодія з іншими органами державної влади, а також вивчення питань щодо використання державними органами влади в умовах надзвичайного стану цифрових технологій.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 25000 /уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.
2. Мещерякова О.В. Щодо визначення елементів адміністративно-правового статусу учасників операцій ООН з підтримання миру. *Форум права*. 2011. № 2. С. 609–612.
3. Політичний енциклопедичний словник: навчальний посібник /за ред. Ю. М. Шемшученка, В. Д. Бабкіна. Київ, 1997. 628 с.
4. Гудима Н.М. Проблема статусу центральних органів виконавчої влади у реформуванні державного управління. *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 3. С. 69–77.
5. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави. Київ : Атіка, 2001. 176 с.

6. Скаун О.Ф. Теорія держави і права. Енциклопедичний курс: підручник. Харків : Еспада, 2009. 752 с.
7. Панчишин А.В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 95–98.
8. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. Київ : Атіка, 2007. 624 с.
9. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник у двох томах. Том 1. Загальна частина; / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). Київ : Вид-во «Юридична думка», 2004. 584 с.
10. Бандурка О.О. Державна податкова служба в Україні: система, правовий статус, модернізація. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 234 с.
11. Коломоець Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
12. Бригінець О.О. Адміністративно-правовий статус Державної податкової служби України: дис. канд. юр. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2011. 220 с.
13. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. Дата оновлення: 18.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
14. Про введення надзвичайного стану в населених пунктах Автономної Республіки Крим: Указ Президента України від 03.12.2005 №1692/2005, затверджений Верховною Радою України від 06.12.2005 № 3182-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1692/2005#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
15. Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України: Указ Президента України від 23.02.2022 № 63/2022, затверджений Верховною Радою України від 23.02.2022 № 2101-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63/2022#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
16. Про Раду національної безпеки і оборони України: закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.04.2025).

References:

1. Busel V. (2005) Zakhid [West] Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. Kyiv; Irpin: VTF «Perun». 1728 s. [in Ukrainian]
2. Meshcheriakova O.V. (2011) Shchodo vyznachennia elementiv administratyvno-pravovoho statusu uchasykiv operatsii OON z pidtrymannia myru [Regarding the determination of the elements of the administrative and legal status of participants in UN peacekeeping operations]. *Forum prava*. № 2. S. 609–612. [in Ukrainian]
3. Shemshuchenko Yu. M. (1997) Politychnyi entsyklopedychnyi slovnyk: navchalnyi posibnyk [Political Encyclopedic Dictionary: A Study Guide]. Kyiv. 628 s. [in Ukrainian]
4. Hudyma N.M. (2009) Problema statusu tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady u reformuvanni derzhavnoho upravlinnia [The problem of the status of central executive bodies in the reform of public administration]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 3. S. 69–77. [in Ukrainian]

5. Rabinovych P.M. (2001) *Osnovy zahalnoi teorii prava i derzhavy* [Fundamentals of the general theory of law and state]. Kyiv: Atika 176 s. [in Ukrainian]
6. Skakun O.F. (2009) *Teoriia derzhavy i prava. Entsyklopedychnyi kurs: pidruchnyk* [Theory of State and Law. Encyclopedic Course: Textbook]. Kharkiv: Espada. 752 s. [in Ukrainian]
7. Panchyshyn A.V. (2010) *Poniattia, oznaky ta struktura katehorii «pravovyi status»* [The concept, characteristics and structure of the category "legal status"]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 2. S. 95–98. [in Ukrainian]
8. Stetsenko S.H. (2007) *Administrativne pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk* [Administrative law of Ukraine: textbook]. Kyiv: Atika. 624 s. [in Ukrainian]
9. Averianov V.B. (2004) *Administrativne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk u dvokh tomakh. Tom 1. Zahalna chastyna* [Administrative Law of Ukraine. Academic course: textbook in two volumes]. Kyiv: Vyd-vo «Yurydychna dumka». 584 s. [in Ukrainian]
10. Bandurko O.O. (2004) *Derzhavna podatkovna sluzhba v Ukraini: systema, pravovyi status, modernizatsiia* [State Tax Service in Ukraine: system, legal status, modernization]. Kharkiv: Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav. 234 s. [in Ukrainian]
11. Kolomoiets T. O. (2011) *Administrativne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk* [Administrative Law of Ukraine. Academic Course: Textbook]. Kyiv: Yurinkom Inter. 576 s. [in Ukrainian]
12. Bryhinets O.O. (2011) *Administrativno-pravovyi status Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy* [Administrative and legal status of the State Tax Service of Ukraine]: dys. kand. yur. nauk: 12.00.07. Irpin. 220 s. [in Ukrainian]
13. *Zakon Ukrainy «Pro pravovyi rezhym nadzvychainoho stanu» vid 16.03.2000 № 1550-III.* [On the legal regime of the state of emergency: Law of Ukraine dated 16.03.2000 No. 1550-III.] (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> [in Ukrainian]
14. *Pro vvedennia nadzvychainoho stanu v naselenykh punktakh Avtonomnoi Respubliky Krym: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 03.12.2005 №1692/2005, zatverdzhnyi Verkhovnoi Radoiu Ukrainy vid 06.12.2005 № 3182-IV* [On the introduction of a state of emergency in settlements of the Autonomous Republic of Crimea: Decree of the President of Ukraine dated 03.12.2005 No. 1692/2005, approved by the Verkhovna Rada of Ukraine dated 06.12.2005] (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1692/2005#Text> [in Ukrainian]
15. *Pro vvedennia nadzvychainoho stanu v okremykh rehionakh Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 23.02.2022 № 63/2022, zatverdzhnyi Verkhovnoi Radoiu Ukrainy vid 23.02.2022 № 2101-IKh* [On the introduction of a state of emergency in certain regions of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 02.23.2022 No. 63/2022, approved by the Verkhovna Rada of Ukraine dated 02.23.2022 No. 2101-IX] (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63/2022#Text> [in Ukrainian]
16. *Zakon Ukrainy «Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy» vid 05.03.1998 № 183/98-VR* [About the National Security and Defense Council of Ukraine: Law of Ukraine dated 05.03.1998 No.183/98-VR 16.03.2000 1550-III.] (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian]